

Прогалини в праві - недосконалість права, відсутність реального змісту, який повинен бути його необхідним компонентом. Деякі бачать в праві і навмисні прогалини, що означає - що законодавець свідомо залишив питання, що знаходиться в полі його зору, відкритим, віддав його на розсуд практики. Необхідна теоретична розробка підстав того, які питання законодавець може залишити без уваги.

Основними причинами виникнення прогалин в праві вважають:

1) невміння законодавця відобразити в нормативних актах усе різноманіття життєвих ситуацій, які вимагають правового регулювання (первісна прогалинність);

2) невміння законодавця передбачити появу нових життєвих ситуацій у результаті постійного розвитку суспільних відносин, здійснити щодо них певні законодавчі дії (подальша прогалинність);

3) технічні помилки законодавця, допущені при розробці законів і у використанні прийомів юридичної техніки.

Усунення недосконалості, недоліків системи права, що діє, припускає попереднє всебічне вивчення і узагальнення їх, а отже, повне виявлення наявних погрішностей. Оскільки встановлення прогалин пов'язане з аналізом правового матеріалу і здійснюється вже в ході правотворчої і правозастосовної діяльності так чи інакше знаходять своє застосування у всіх методах вивчення правових проблем. Є декілька методів встановлення права: формально - юридичний, конкретно-соціологічний методи і метод індивідуально - психологічного дослідження.

ПРАВО В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ

НОРМ Панченко Б.С., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін ННПП НАВС Третьякова Т.А.

Однією із важливих проблем загальнотеоретичного спрямування є з'ясування сутності соціальних норм. Питання, пов'язані з сутністю, ознаками та видами соціальних норм не належать до числа обійдених увагою юридичною наукою. Проте, переважна більшість наукових досліджень, присвячених цій проблемі, припадає на період до проголошення нашої державою незалежності, хоча чимало теоретичних положень, сформульованих у той час, не втратили свого значення й понині.

Норми права, які діють у людському суспільстві, умовно розбивають на наступні групи: природні норми - існують у вигляді сформованих знань про нормальний, природний стан об'єкта, що визначається його природою; технічні норми - вироблені на основі знання природних норм правила поведінки та роботи з технічними і природними об'єктами; соціальні норми (правові, релігійні, корпоративні, політичні тощо) - правила поведінки, що базуються на природних нормах або створюються у зв'язку з їх дією; повторювані та стійкі суспільні зв'язки, що виникають у процесі діяльності людей з обміну матеріальними і духовними благами і виражають потребу соціальної системи у саморегуляції.

Вступаючи в суспільні відносини, люди (як фізично, так і

і взаємодія індивідів, виявляється та формується спільність їх поглядів, думок, настроїв, досягається взаєморозуміння, здійснюється передача і засвоєння звичок, з'являються згуртованість і солідарність. Без цих відносин людина не може існувати. Відтворення цих відносин згодом стає особливою потребою людей і перетворюється на відносно самостійну сферу їх життєдіяльності. Звідси людина має певні духовні потреби та інтереси, які задовольняє в процесі цілеспрямованої трудової діяльності та спілкування з подібними собі. Цей процес має довічний і безперервний характер.

На думку О. Скакун, соціальні норми - це правила поведінки загального характеру, що складаються у відносинах між людьми в суспільстві у зв'язку з виявом їх волі (інтересу) і забезпечуються різними способами соціального впливу. Соціальні норми відрізняються один від одного за походженням, за способом формування, за способами забезпечення. Види соціальних норм: моральні, релігійні, звичай, правові, політичні, корпоративні. Іноді виділяються так само естетичні норми, норми етикету (в тому числі дипломатичного), економічні, технічні. Реалізація норм моралі контролюється громадською думкою, підтримується заходами духовного впливу, а їх порушення прискікається за допомогою громадського осуду і засудження з боку авторитетних для людини осіб.

У суспільстві з складною соціальною структурою кожна з них має відповідно зі своїми специфічними інтересами різні поняття про справедливість і мораль, в межах групи обов'язковість тієї чи іншої норми визначається ступенем засвоєння її груповим або суспільною свідомістю. Більше того, індивідуальні уявлення про зміст норм часом суперечливі, причому можуть змінюватися в процесі суперечки, чи обговорень, зрушень у громадському кліматі. Можна констатувати, що соціальне регулювання є результатом взаємодії великої кількості систем нормативного та ненормативного порядку, існуючих в надрах суспільства, одні з яких формуються в соціальному просторі, а інші знаходять місце в індивідуальному свідомості.

Норми права відносяться до соціальних норм, тобто правил поведінки людей у відносинах між собою (в суспільних відносинах). Це правило, що містить дозвіл, обмеження, заборону або покладає позитивний обов'язок. Отже, норма права - це правило, що визначає, яким чином необхідно діяти за певних обставин.

Таким чином, соціальні норми необхідні будь-якому суспільству для належного впорядкування відносин між індивідами в процесі їхньої взаємодії. Соціальні норми спрямовані на гармонізацію відносин у суспільстві, надання цим відносинам певної визначеності та структуризованості. В системі соціальних норм особливе місце займають правові норми. Ця особливість зумовлена соціальною цінністю права, його ознаках і функціях. Право, як особливий вид соціальних норм, відрізняється від інших соціальних норм взаємозв'язком із державою та напрямками впливу на суспільні відносини. Тільки норми права забезпечуються усіма наявними у держави засобами, включаючи засоби легального примусу. Все це свідчить про те, що в системі соціальних норм, чинних у суспільстві, норми права займають особливе, чітко визначене місце та забезпечують більш ефективне регулювання суспільних відносин, сприяють гармонізації суспільних відносин.